

LIETUVOS EKONOMIKOS KONFERENCIJA

(2013 m. vasario 14 d. 13:00 val., viešbutis „Radisson BLU konferencijų centras“, Konstitucijos pr. 20)

Gerbiami konferencijos dalyviai,

Gerbiami svečiai,

- Šiandien, šioje konferencijoje, kalbėdami apie Lietuvos ekonomikos potencialą ir verslą, ypatingą dėmesį skiriame energetikai – pripažįstame, kad pramonės konkurencingumas yra tiesiogiai priklausomas nuo situacijos energetikos sektoriuje.
- Energijos išteklių kainos yra vienas svarbiausių konkurencingumo veiksnių, darančių įtaką verslui ne ką mažiau, nei palankios investicijų sąlygos, darbuotojų kvalifikacija ar kitų žaliavų kainos.
- **Kai kalbame apie dujas ir elektrą, tai turime nepamiršti, kad kaip eilinius vartotojus taip ir verslininkus domina du dalykai: (a) užtikrintas tiekimas ir (b) konkurencingos bei ekonomiškai pagrįstos kainos. Šių tikslų mes ir siekiame.**
- Tie patys tikslai įvardinti kaip Europos Sąjungos energetikos politikos ramsčiai – tiekimo saugumas, konkurencingumas ir darni plėtra. Ką tai praktiškai reiškia mūsų valstybei? Kokį turinį šiems tikslams suteikiame?
- Vertinant optimalią energijos išteklių struktūrą, pirmiausia įvertinkime ką turime. Lietuva importuoja virš 60 proc. elektros energijos, 100 proc. dujų. Daugiau nei 1,5 mlrd. litų kasmet sumokame užsienio energijos tiekėjams.
- Todėl kai kurių ekspertų, mokslininkų ir net politikų teiginiai, kad neverta permokėti už energetinį saugumą, kad galime pasikliauti tik energijos išteklių importu tikrai nėra toliaregiški. Tik importas tikrai negali užtikrinti saugumo, o pats importas ilgalaikėje perspektyvoje neturint kitų alternatyvų, gali tapti nepakeliamai brangus.

- Ar būdami energijos sala ir visiškai priklausomi nuo importo, galime sau leisti tokią prabangą, kaip politikavimas? Manau nedovanotina būtų energetikos sektoriuje įgyvendinamus ir planuojamus įgyvendinti projektus paversti vienu ar kitų interesų grupių pigaus politikavimo ir merkantilinių interesų įkaitais. Manau jau šiandien galime pripažinti, kad nepasverti politiniai sprendimai brangiai kainuoja, o sprendimų nebuvimas gali kainuoti dar daugiau.
- Akivaizdu, kad dabartine Lietuvos energetine izoliacija naudojama kaip politiniu instrumentu, o kartais susiduriame ir su ekonominiu šantažu. Todėl sunku būtų nuginčyti rinkos logikos suformuotą poziciją, kad tik turėdami konkurencingą rinką galėsime sumažinti geopolitinių faktorių įtaką energetikai.
- Tai nėra tušti žodžiai. Prisiminkime „Družbos“ naftotiekį ar dujų kainą Lietuvoje.
- Šiandien negalime kalbėti apie energetinių išteklių tiekimo saugumą ir politinį valstybės saugumą atskirai. Tai kol kas du neatsiejami dalykai.

Kokios yra svarbiausios naujosios Vyriausybės veiklos kryptys

- Tad kokios svarbiausios naujosios Vyriausybės veiklos kryptys užtikrinant tiek konkurencingas energijos išteklių kainas, tiek ir tiekimo saugumą?
- Be abejo, pirmiausia – elektros ir dujų jungčių projektų užbaigimas. Šie projektai yra neatsiejama visos ES energetikos rinkos dalis ir būtina sąlyga jai atsirasti.
- Jau daug kas padaryta, o visa eilė strateginių projektų iš BEMIP sąrašo yra šiuo metu įgyvendinami.
 - 2010 metais pirmieji Baltijos šalyse įkūrėme elektros biržą;
 - turi būti stiprinamos dujų ir biokuro biržos;
 - iki 2015 m. pabaigos turi būti nutiesta elektros jungtis su Švedija (NordBalt) ir elektros jungtis su Lenkija (LitPolLink);
 - iki 2014 m. pabaigos turi pradėti veikti suskystintųjų gamtinių dujų terminalas Klaipėdoje;
 - turime imtis realių žingsnių dujų jungties su Lenkija projektui įgyvendinti.

- Jei tikslingai sieksime šių projektų įgyvendinimo, tai nuo 2015 m. pradžios jau turėsime alternatyvų dujų tiekimą, nuo 2016 m. pradžios – padidės konkurencija importuojant ir elektros energiją.
- Nuosekliai, žingsnis po žingsnio įgyvendinsime visus teisės aktus, įskaitant III energetinį paketą, kurie prisideda prie konkurencingos rinkos energetikoje atsiradimą. Vienas iš tokių žingsnių buvo žengtas vakar – vyriausybė priėmė sprendimą perduoti VAE holdingo akcijas finansų ministerijai. Tokiu būdu buvo atvertas kelias valstybės valdomoms įmonėms ne tik konkuruoti Lietuvos ir regiono rinkose, bet ir pasiruošti konkurencijai Europos Sąjungos rinkose.
- Dar daugiau darbų laukia ateityje ir dar daug klausimų turime patys sau atsakyti, kokia bus ilgalaikė mūsų energetikos sektoriaus vizija, nes energetikos, o juo labiau pramonės konkurencingumas neužsibaigia nutiesus tik elektros ir dujų jungtis.
- Šiuo metu tiksliname Nacionalinę energetikos strategiją. Norime ne tik apibrėžti tikslus, ko mes norime pasiekti energetikos sektoriuje, siekiame, kad šie tikslai būtų pagrįsti skaičiavimais, kiek tai kainuos valstybei ir vartotojui taip įvertinant konkrečią ekonominę bei socialinę naudą.
- Kalbame ne apie jau įgyvendinamus projektus, bet apie tolimesnę mūsų energetikos sektoriaus raidą. Kaip atrodysime po dešimties ar dvidešimties metų? Kiek mokėsime už elektrą, jeigu tuomet patys nesugebėsime jos pasigaminti ir būsime visiškai priklausomi nuo importo?
- Siekiame dialogo su visuomene, nes norime kalbėdami apie vieno ar kito pasirinkimo naudą pasakyti ir apie kitus svarbius veiksnius – kiek tai yra svarbu apsirūpinimo energijos išteklių saugumo požiūriu, kiek kas kainuos ir kokia investicijų į vieną ar kitą strateginį projektą nauda.
- Tikiuosi, kad jau gegužės mėnesį pristatysime savo matymą, kokį energetikos modelį siūlome pasirinkti, kaip tolygiau ir racionaliau plėtoti atsinaujinančią energetiką tiek elektros, tiek ir šilumos ūkiuose, kokios yra biokuro perspektyvos.

- Diskusijose apie energetikos ateitį dažnai blaškomės tarp dviejų kraštutinumų – arba branduolinė energetika, arba atsinaujinantys energijos ištekliai. Kodėl mes linkstame nuo vieno kraštutinumo prie kito ir nekalbame apie mišraus modelio galimybę?
- Pažiūrėkime į Suomiją, kuri miškų turi trigubai daugiau nei mes, ir degina visas medžio pramonės atliekas. Tos atliekos tenkina apie 30 proc. šilumos ir elektros poreikių. O likusį poreikį užsitikrina iš savo atominių elektrinių. Švedijoje, kuri pasaulio energetikos tarybos 2012 m. energijos tvarumo ataskaitoje užima pirmąją vietą, branduolinės jėgainės gamina 37 proc. elektros energijos, hidroelektrinės – 47 proc.
- Mes turime patys apsispręsti dėl savo energijos rūšių. Tai turi būti nacionalinis sprendimas, kaip ir nacionalinis sprendimas turi būti vystyti branduolinę energetiką ar ne, prieš tai gerai ištyrus ir pagrindus šį sprendimą.
- Per pastarąsias kelias savaites buvau susitikęs su savo kolegomis iš Latvijos ir Estijos. Ir galiu labai nevienareikšmiškai pasakyti, kad interesas įgyvendinti bendrą branduolinės jėgainės projektą, jeigu jis bus komerciškai patrauklus, išlieka.
- Turim bendrą supratimą, kad visoms trims Baltijos šalims labai svarbu turėti užtikrintą energetinių išteklių, ypač elektros energijos pasiūlą, ir dalį jos generuoti savo valstybėse. Realizavus trišalį branduolinės jėgainės projektą būtų suformuotas geoekonominis ir geopolitinis Baltijos šalių blokas.
- Turime labai rimtai apgalvoti energijos plėtros modelius ir labai rimtai įvertinti skatinimo priemones ir jų galimas pasekmes. Neturime pakartoti tokių pat klaidų kurdami paramos schemas atsinaujinančių energijos išteklių plėtrai, kaip kad buvo su saulės energijos gamyba.
- Reikia pripažinti, kad skubant, o gal tiesiog siekiant ir kitokių tikslų buvo padaryta klaidų: buvo sukurtos atskirų energijos rūšių plėtros skatinimo priemonės, kai skatinimas buvo vykdomas visų vartotojų sąskaita. Todėl Vyriausybei teko apsispręsti ir imtis priemonių skubiai pristabdyti saulės energijos grėsmingą ir

nekontroliuojamą plėtrą. Juk Lietuva saulės elektrai buvo nustačiusi vieną didžiausių, jeigu ne didžiausių Europos Sąjungoje, supirkimo tarifą.

- Tai nereiškia, kad ketiname atsisakyti atsinaujinančios energetikos plėtros. Bet pripažinkime ir tai, kad kol parama saulės ir vėjo energijos gamintojams vyksta didinant tarifą, tai pripažinkime, kad tai per daug neprideda ir prie mūsų ekonomikos konkurencingumo augimo. Reikia ieškoti kitų alternatyvų jų finansavimui, pavyzdžiui europiniai fondai.
- Ketiname siūlyti mažinti atsinaujinančios energetikos subsidijas, įtraukiant jas į tarifą ir siekti kuo didesnio finansavimo iš ES struktūrinių fondų.
- Pastebėkime ir tai kad daug turtingesniuose ES valstybėse vyksta žaliosios energetikos plėtros peržiūra: Vokietija žada peržiūrėti savo sprendimą 2017 m. nutraukti saulės energetikos subsidijavimą ir žada tai padaryti anksčiau. Nyderlandai nuo 2011 m. neberemia saulės energetikos ir jūros vėjo energetikos. Vėjo ir saulės elektros nebesubsidijuoja Ispanija.
- Ministerijoje bus parengti pasiūlymai dėl tolesnės atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtros, kur bus apibrėžti ir pagrindiniai rėmimo principai. Bus pateikti pasiūlymai ir dėl visos biokuro ruošimo-tiekimo energijos gamintojams grandinės skatinimo.
- Šiuo metu Lietuvoje iš biokuro pagaminama tik apie 22 proc. centralizuotai tiekiamos šilumos, praktika ir tendencijos rodo, kad ten, kur jis naudojamas, šildymo kainos mažėja.
- Dar daugiau – biokuro, kaip vietinio energijos išteklių, naudojimas turi tiesioginę įtaką šalies ekonominiams rodikliams: naudojant šalies viduje išgaunamą kurą, vystosi ištisas šio kuro ruošimo sektorius, kuriamos darbo vietos, gyventojų, dirbančių šiame sektoriuje pajamos atspindi prekių ir paslaugų pardavimo rodikliuose, didinančiuose bendrąjį vidaus produktą. Be to, skatinamas ir šalies regioninis vystymasis.
- Norėčiau atkreipti visų dėmesį, kad savo programoje Vyriausybė įsipareigojo atlikti skalūnų dujų žvalgybą, o ateityje, kai tam bus tinkamai pasirengta – spręsti

ir jų gavybos klausimus. Turime palaikyti naujas inovatyvias galimybes mažinti mūsų suvartojamų energijos išteklių kainas. Priešindamiesi naujiems projektams, nepagalvojame, kad kartu atsisakome naujų darbo vietų, ir investicijų, ir su naujomis technologijomis į Lietuvą ateinančių brangiai kainuojančių *know-how*.

- Negalime taip vienareikšmiškai numoti ranka į viską, kas mums yra nauja ir nežinoma. Valstybė, naudojanti brangius energijos išteklius neturės jokių perspektyvų pasivyti ES ekonominį vidurkį. Tai reikš, kad mūsų ekonomika bus nekonkurencinga su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis – emigracija, kylančiomis kainomis, didėjančiu nedarbu. Didžiulė dabartinė energijos kainų našta vartotojui turi būti pakeista saugia, patikima ir kiek įmanoma pigesne energija. Atminkime, kad mes esame atsakingi ne vien už tai, ką darome, bet ir už tai, ko nedarome.

Dėkoju už dėmesį.